

POSTANOWIENIE

9 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 9 lutego 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa J. J.

przeciwko M. K.

o zapłatę,

na skutek wystąpienia przez Sąd Okręgowy w Rybniku
postanowieniem z 14 stycznia 2026 r., II Ca 1107/25,
o przekazanie do sądu równorzędnego,

odmawia przekazania sprawy innemu sądowi
równorzędnemu.

[dr]

[a.ł.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 14 stycznia 2026 r. Sąd Okręgowy w Rybniku wystąpił do Sądu Najwyższego o przekazanie do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu sprawy z powództwa J. J. przeciwko M. K. o zapłatę. Podstawą wystąpienia był art. 44¹ k.p.c.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że wyrokiem z 19 września 2025 r. Sąd Rejonowy w Rybniku oddalił jako oczywiście bezzasadne powództwo J.J. przeciwko M.K. o zapłatę. Apelację od tego orzeczenia wywiódł powód, a do jej rozpoznania wylosowano sędziego referenta Ewelinę Trąbkę, a ta oświadczeniem z 22 października 2025 r. zażądała wyłączenia jej od rozpoznania sprawy, 1 października 2025 r. otrzymała bowiem odpis pozwu w zarejestrowanej w Sądzie Rejonowym w Cieszynie do IC 1196/25 sprawie o zapłatę z powództwa J.J. skierowanego przeciwko niej oraz Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w Rybniku. Pozew związany jest z wydanym przez sędzię Ewelinę Trąbkę orzeczeniem w innej sprawie, gdzie stroną był J. J.

Sąd Okręgowy podał, że J. J. wystąpił z pozwami przeciwko wszystkim sędziom orzekającym w Wydziale II Cywilnym Odwoławczym oraz przeciwko dwunastu sędziom oraz dwóm referendarzom z innych wydziałów Sądu Okręgowego w Rybniku. Zachodzą zatem okoliczności tego rodzaju, że mogłyby w powszechnym odbiorze wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności każdego powyżej wymienionego sędziego w przedmiotowej sprawie. Sąd Okręgowy dodał, że J. J. uczestniczył w rozprawach prowadzonych przez każdego z sędziów orzekających w II Wydziale Cywilnym Odwoławczym w sprawach, których nie był stroną i podnosił zastrzeżenia do prawidłowości powołania sędziów i ich niezawisłości.

Powód J. J. w niemalże każdej sprawie toczącej się w Wydziale II Cywilnym Odwoławczym Sądu Okręgowego w Rybniku składa wnioski o zbadanie niezawisłości sędziego referenta, a także wnioski o wyłączenie sędziego. To samo dotyczy rozstrzygania o kwestiach incydentalnych i wypadkowych, toczących się na

skutek wymienionych wniosków co „prowadzi do dezorganizacji toku postępowania i obiektywnej niemożności merytorycznego rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zastosowanie art. 44¹ § 1 k.p.c. prowadzi do odstępstwa od kodeksowej zasady rozpoznawania sprawy przez sąd miejscowo właściwy i z tej przyczyny przepis powinien być interpretowany ściśle (zob. np. postanowienia Sąd Najwyższy z 16 marca 2020 r., IV CO 18/20, z 10 września 2020 r., II CO 203/20). Zbyt pochopne przekazywanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu nie służy wytwarzaniu w społeczeństwie przekonania o bezstronności sądów, lecz przeciwnie - może budować przekonanie o łatwości manipulowania ich ustawową właściwością (zob. np. postanowienia Sąd Najwyższy z 25 listopada 2009 r., III KO 81/09, z 24 lutego 2020 r., II PO 5/20). Okoliczności wynikające z przesłanki dobra wymiaru sprawiedliwości powinny być realne i stwarzać rzeczywiste zagrożenie dla prawidłowości jego funkcjonowania. Samo subiektywne przekonanie strony, że postępowanie powinien prowadzić inny sąd niż właściwy zgodnie z ustawą nie są wystarczające do zastosowania art. 44¹ § 1 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 25 czerwca 2025 r., III CO 653/25).

Przesłanka dobra wymiaru sprawiedliwości ma ocenny charakter. Z art. 44¹ § 1 k.p.c. wynika, że dobro wymiaru sprawiedliwości w rozumieniu tego przepisu obejmuje „w szczególności” wzgląd na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego z uwagi na stany, sytuacje i uwarunkowania, które mogą wywierać realny wpływ na swobodę orzekania lub stwarzać przekonanie (choćby mylne) o braku warunków do rozpoznania w danym sądzie sprawy w sposób obiektywny (por. m.in. postanowienia Sąd Najwyższy z 13 lipca 1995 r., III KO 34/95, OSNKW 1995, nr 9-10, poz. 68; z 10 grudnia 1999 r., III KO 98/99, z 21 października 2008 r., IV KO 116/08, R-OSNKW 2008, poz. 2072; z 13 listopada 2008 r., IV KO 130/08, R-OSNKW 2008, poz. 2280). Chodzi przy tym, co do zasady, o okoliczności dotyczące danego sądu jako organu wymiaru sprawiedliwości, a nie przeszkody odnoszące się do konkretnego sędziego (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 czerwca 2020 r., IV CO 108/20).

Przesłanki zastosowania art. 44¹ § 1 k.p.c. nie mogą być tożsame z przesłankami zastosowania innych instrumentów ustawowych stworzonych w celu zabezpieczenia standardu rozpoznania sprawy przez bezstronny sąd. Zatem nie mogą być równoznaczne z przesłankami wyłączenia sędziego lub pewnej większej grupy sędziów jakiegoś sądu od rozpoznania sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lutego 2024 r., III CO 166/24). W związku z tym, jeżeli zastosowanie art. 48 lub 49 k.p.c. może być wystarczające do zabezpieczenia prawa strony do rozpoznania jej sprawy przez bezstronny sąd, to nie ma konieczności modyfikowania określonej na podstawie ustawy właściwości sądu w tej sprawie przy wykorzystaniu art. 44¹ § 1 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2025 r., III CO 653/25).

Argumentacja przedstawiona w uzasadnieniu postanowienia z 14 stycznia 2026 r. nie daje podstaw do oceny, że rozpoznanie sprawy przez Sąd Okręgowy w Rybniku godziłoby w dobro wymiaru sprawiedliwości (art. 44¹ § 1 k.p.c.).

W pierwszej kolejności należy wskazać, że sprawa II Ca 1107/25 została przydzielona w drodze losowania w systemie SLPS sędzi referent Ewelinie Trąbce, która złożyła oświadczenie w trybie art. 49 k.p.c. Z oświadczenia sędziego wynika, że J. J. skierował przeciwko niej pozew w sprawie I C 1196/25. Zainicjowane postępowanie związane jest z wydanym przez nią orzeczeniem w sprawie, w której J. J. był stroną. W ocenie sędzi referent okoliczności te mogłyby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jej bezstronności w sprawie.

W związku ze złożonym oświadczeniem sędziego Przewodniczący II Wydziału Cywilnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w Rybniku ustalił, że toczą się liczne sprawy z powództwa J.J. skierowane przeciwko sędziom orzekającym w Sądzie Okręgowym w Rybniku. W tym zakresie należy wskazać, że uznanie samego tylko wytoczenia powództwa przeciwko sędziom w związku z czynnościami, jakie podejmowali w sprawach z udziałem strony za argument dostatecznie przemawiający za wyłączeniem nie tylko sędziego, ale i – na skutek zastosowania art. 44¹ k.p.c. – sądu od rozpoznania kolejnej sprawy z udziałem tej strony, prowadziłoby do zbyt łatwego omijania przepisów o właściwości sądu. Nie ma przy tym żadnej gwarancji, że sędziowie tego innego sądu nie będą objęci

wnioskami o wyłączenie ich od rozpoznania sprawy albo nie zostaną przeciwko nim skierowane pozwy przez stronę, której sprawę prowadzą, po to uzyskać przekazanie sprawy do jeszcze innego sądu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 marca 2020 r., II CO 51/20). Argument ten jest tym donioślejszy, że z uzasadnienia pozwu, z którym wystąpił J. J. wynika, że kwestionuje on przede wszystkim okoliczności, w jakich sędziowie uzyskiwali nominacje do pełnienia urzędu, a mianowicie, że miało to miejsce po konkursach rozstrzyganych przez Krajową Radę Sądownictwa działającą na podstawie ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). W warunkach zaniechania uchwalenia ustaw, które by sanowały systemowe wady tych postępowań konkursowych, ta argumentacja przytaczana przez powoda uaktualni się przed każdym sądem okręgowym w kraju.

Okoliczności związane z licznymi postępowaniami skierowanymi przeciwko sędziom orzekającym w Sądzie Okręgowym w Rybniku powołane we wniosku o zastosowanie art. 44¹ k.p.c. nie są równoznaczne z wykazaniem, że dobro wymiaru sprawiedliwości przemawia za przekazaniem niniejszej sprawy innemu równorzędnemu sądowi.

Wniosek o wyłączenie sędziego referenta od rozpoznania sprawy nie został rozpoznany, a więc sędzia, który złożył ów wniosek traktował zapewne swoje wystąpienie o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu do rozpoznania z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości jako czynność niecierpiącą zwłoki.

Sąd występujący wyjaśnił, że rozstrzygnięcie ewentualnych wniosków o wyłączenie każdego wylosowanego sędziego na podstawie art. 49 § 1 k.p.c., wobec którego powód wytoczył powództwo wydłuży postępowanie w niniejszej sprawie. O zasadności przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu nie może świadczyć ewentualne zaistnienie przesłanek wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy w stosunku do większej grupy sędziów sądu występującego. Instytucja wyłączenia sędziego od orzekania w danej sprawie stanowi odrębną regulację prawną, która odnosi się do konkretnego sędziego i przeszkód uniemożliwiających mu orzekanie w sprawie. Jeżeli zastosowanie tej instytucji doprowadzi do sytuacji, że zaistnieje przeszkoda w podjęciu czynności

lub w rozpoznaniu sprawy przez sąd, to wówczas sąd ten jako właściwy powinien wystąpić do sądu przełożonego na podstawie art. 44 k.p.c. o wyznaczenie innego sądu równorzędnego.

Natomiast instytucja przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości dotyczy przeszkód związanych z sądem jako strukturą organizacyjną w wymiarze sprawiedliwości.

Instytucje unormowane w art. 44 i 44¹ k.p.c. nie mogą być stosowane zamiennie, gdyż ich zastosowanie należy do innych sądów i rządzi się odmiennymi przesłankami.

W świetle powołanych okoliczności brak było podstaw do uwzględnienia wniosku o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

Marta Romańska

[dr]